

Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD Utrecht)
t.a.v. Toezicht en Handhaving Natuur
info@rudutrecht.nl

Leusden, 05 mei 2025

Betreft: Handhavingsverzoek wolf – militaire activiteiten Leusderheide zonder vergunning

Kopie aan: Gedeputeerde Staten van Utrecht en leden van Provinciale Staten (fractievoorzitters)

Geachte heer/mevrouw,

Namens Werkgroep Wolf Leusden verzoek ik u hierbij formeel handhavend op te treden tegen militaire activiteiten op de Leusderheide die plaatsvinden zonder natuurvergunning, terwijl deze leiden tot verstoring en sterfte van strikt beschermde diersoorten, in het bijzonder de wolf (*Canis lupus*).

1. Aanleiding: dodelijk incident op 26 maart 2025

Op woensdag 26 maart 2025 is in de vooravond een jonge wolf (welp) doodgereden op de N224, ter hoogte van de zuidwestelijke rand van het militair oefenterrein Leusderheide. Uit e-mailberichten van een woordvoerder van Defensie blijkt dat die dag drie oefeningen plaatsvonden op het terrein, waaronder een SERE-oefening (Survival, Evasion, Resistance and Escape), tussen 07.30 en 23.59 uur. Defensie bevestigde dat deze activiteiten niet zijn afgestemd met of aangemeld bij de provincie Utrecht, en dat hiervoor geen vergunning is aangevraagd.

Het dodelijke incident bevestigt dat militaire oefeningen **daadwerkelijk leiden tot schadelijke effecten voor strikt beschermde soorten**, in dit geval een welp van een gevestigd wolvenpaar met territorium op de Leusderheide die vorig jaar nog op de vlucht moesten voor de bivakoefeningen.

2. Structureel patroon van verstoring

Reeds in 2024 zijn naar verluidt jonge wolven door hun ouders van het nest verwijderd wegens verstoring door bivakoefeningen. Defensie is zich bewust van de aanwezigheid van het wolvenpaar (gegevens en draaiboek), maar heeft desondanks geen ecologische voorzorgsmaatregelen genomen en oefent zonder natuurvergunning door. Hiermee is sprake van een structureel nalaten van toetsing aan de verplichtingen van de Wet natuurbescherming, thans geïntegreerd in de Omgevingswet.

3. Juridisch kader

Artikel 3.10 van de Omgevingswet (voorheen artikel 3.5 Wet natuurbescherming) verbiedt opzettelijke verstoring van strikt beschermde soorten, waaronder de wolf, met name tijdens gevoelige perioden zoals de voortplanting. Voor activiteiten die tot mogelijke schade of verstoring leiden, is een vergunningplicht van toepassing.

Militaire activiteiten zijn niet vrijgesteld van deze toetsing, tenzij sprake is van zwaarwegende uitzonderingsgronden – wat hier niet blijkt. Uit het draaiboek 'Wolf op Defensie terreinen' blijkt bovendien dat Defensie erkent dat aanwezigheid van een territoriaal wolvenpaar invloed moet hebben op het al dan niet doorgaan van oefeningen. Toch blijkt geen toetsing of vergunningverlening te hebben plaatsgevonden.

4. Verzoek

Wij verzoeken u:

- Vast te stellen dat op de Leusderheide militaire activiteiten plaatsvinden zonder vereiste vergunning op grond van de Omgevingswet;
- Handhavend op te treden door deze activiteiten op te schorten totdat een volledige ecologische beoordeling en vergunningverlening heeft plaatsgevonden;
- Te onderzoeken in hoeverre eerdere incidenten en verstoringen (2024–2025) in strijd zijn met de wet en alsnog tot juridische actie moeten leiden;
- Ons te informeren over de stappen die u zult ondernemen naar aanleiding van dit verzoek.

5. Ondersteunend bewijsmateriaal: draaiboek en andere activiteiten

Dank voor het aanleveren van de volledige set documenten. Op basis van de ontvangen informatie volgt hieronder een nadere analyse met betrekking tot de slipjachten en de bredere context van medegebruik van het oefenterrein:

6. Slipjacht en medegebruik van militair oefenterrein binnen vast wolventerritorium

Naast militaire oefeningen vinden op de Leusderheide ook slipjachten plaats, georganiseerd door de Koninklijke Nederlandse Jachtvereniging (KNJV). Uit interne communicatie tussen het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), Defensie, provincie Utrecht en gemeente Leusden blijkt dat dit medegebruik op structurele wijze plaatsvindt, zonder structurele vergunningverlening of natuurtoets op basis van de Omgevingswet.

Deze activiteiten betreffen georganiseerde bewegingen van hondenmeutes en ruiters in het zuidelijk deel van de Leusderheide – binnen het territorium van een gevestigde wolvenroedel met jongen. Uit de quickscan van Natuurbank Overijssel (2023) en nadere juridische analyse van Tuitert Natuuronderzoek (2024) blijkt:

- verhoogde kans op incidenten door confrontaties tussen wolf en jachthonden binnen een actief wolventerritorium;
- risico op opzettelijke verstoring (**artikel 11.46 Bal**) bij herhaald, voorzienbaar gedrag dat kan leiden tot verdringing of conflict;
- het ontbreken van een actuele, op de aanwezigheid van wolven afgestemde ecologische toets of vergunningaanvraag.

Hoewel formeel voor het gebruik een natuurtoets vereist is, blijkt in de praktijk dat provinciale regie ontbreekt en Defensie/RVB medegebruik toestaan zonder effectieve toetsing of handhaving. Gedeputeerde Staten is bevoegd gezag voor dergelijke flora- en fauna-activiteiten (**artikel 4.12 Omgevingsbesluit**), aangezien het niet gaat om activiteiten direct verbonden aan de militaire taakuitoefening. Er is sprake van een evident handhavingsvacuüm.

Wij verzoeken u ook dit aspect expliciet te betrekken in uw beoordeling van de vergunningplicht en handhavingsnoodzaak.

In het draaiboek 'Wolf op Defensierterreinen' (maart 2025), dat wij via een Woo-verzoek hebben verkregen en dat is opgenomen in [Binder Wolf_vo.2.pdf](#), erkent Defensie expliciet de aanwezigheid van wolven op oefenterreinen. Het document blijft echter stil over de noodzaak van natuurvergunningverlening door de provincie voor potentieel versturende activiteiten. Dit wijst op een gebrek aan bestuurlijke afstemming en het structureel ontbreken van een juridische toets aan de geldende natuurwetgeving. Bovendien vinden op de Leusderheide met regelmaat ook slipjachten plaats, eveneens zonder dat hieruit blijkt dat vooraf een ecologische beoordeling of vergunningaanvraag is gedaan. Ook dit bevestigt het bredere patroon van structurele natuuronwetendheid en handhavingsleemte op dit terrein, ondanks de aanwezigheid van strikt beschermde soorten.

Ten aanzien van het incident van 26 maart is door een woordvoerder van Defensie het volgende bevestigd per e-mail:

"Op 26 maart vonden drie oefeningen plaats op het oefenterrein Leusderheide. Dit betroffen twee oefeningen basisoptreden en een oefening Survival, Evasion, Resistance, and Escape (SERE). De oefeningen vonden plaats tussen 07.30-23.59 uur. Deze oefeningen zijn niet aangemeld bij gemeente of provincie."
"Op het militair oefenterrein Leusderheide vinden nagenoeg dagelijks oefeningen plaats dus het is mogelijk dat dit vandaag ook het geval is."

Wij brengen dit verzoek tevens onder de aandacht van Gedeputeerde Staten en de leden van Provinciale Staten, gelet op het structurele en publieke karakter van deze kwestie en het belang van wettelijke naleving op kwetsbare natuurgebieden in beheer van het Rijk.

Gelet op de ernst van de situatie en het ontbreken van interbestuurlijke afstemming tussen Defensie, provincie en Rijksvastgoedbedrijf, behouden wij ons het recht voor deze kwestie – indien nodig – onder de aandacht te brengen van de Tweede Kamer, via

